

Uiteindelijk een lucht wasser op de stal?

Steeds meer discussie over grondgebondenheid geitenbedrijf

Dick van Doorn, Wilma Wolters

Soms belemmert de geurwet de plannen voor uitbreiding of nieuwvestiging. Je kunt aanpassingen aan de stal doen zodat je de geurnormen wél haalt. Maar niet iedereen redt het daarmee. Is een luchtwasser voor een geitenbedrijf dan een serieuze optie?

Voor het aanvragen van een omgevingsvergunning (>2.000 geiten) of het indienen van een melding (>51 geiten) moet de geursituatie van een bedrijf in beeld worden gebracht. Dit wordt beoordeeld op basis van de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv). Hiervoor zijn in deze wet geurnormen opgenomen. Bas Kolkman is specialist ruimtelijke ordening en milieu bij Rombou, een adviesbureau in agrarische bedrijfsontwikkeling. "Voor iedere geitenhouder in Nederland, ongeacht welke provincie, geldt dat een nieuwvestiging of uitbreiding moet voldoen aan de voorschriften uit de Wgv. Het verspreidingsmodel V-Stacks wordt gebruikt om de geurbelasting bij de omliggende woningen in beeld te brengen. Deze geurbelasting wordt berekend aan de hand van de snelheid van de lucht, de hoogte van de luchtverspreiding en de diameter van het emissiepunt." Als een geitenbedrijf niet voldoet aan de geurnormen, kan het niet uitbreiden. In dat geval zijn aanpassingen door te voeren zodat het bedrijf misschien wél aan de geurnormen voldoet. Kolkman: "Je kunt de luchtsnelheid, de hoogte en plaats

van het emissiepunt (ventilatieopening) en de diameter van het emissiepunt tot op zekere hoogte beïnvloeden."

Aanpassingen

Zo kan bijvoorbeeld gekozen worden om mechanische ventilatie te installeren in plaats van natuurlijke ventilatie. Kolkman legt uit: "Met mechanische ventilatie heb je de mogelijkheid om de lucht te sturen: je kunt het hoger en verder weg blazen. Zo neemt de verspreiding van geur in de directe omgeving af; de lucht is over grotere afstand verspreid. Bij natuurlijke ventilatie ben je afhankelijk van de windkracht en uit welke richting de wind komt."

Maar ook de plaats van de ventilatieopening (het emissiepunt) kan van grote invloed zijn. In het verspreidingsmodel wordt bij natuurlijke ventilatie uitgegaan van een emissiepunt op het midden van de stal. Maar bij mechanische ventilatie heb je de mogelijkheid om een ander punt in te voeren, en maakt het dus verschil of de ventilatieopening op de nok of op de eindgevel zit. "Als de ventilatieopening op het eind van de stal zit,

en dat is net wat meters verder weg van een woning, dan kan dat positief uitpakken voor de berekening van de geurbelasting." Hetzelfde geldt voor de hoogte van de emissiepunten. "Als de lucht op een hoger punt uit de stal komt, wordt het verder verspreid en kan dat een lagere geurbelasting opleveren", aldus Kolkman. Ook kan het schelen als een geitenhouder kiest voor mechanische ventilatie met frequentieregelaars waarmee de luchtsnelheid geregeld kan worden. Dit kan alleen als er sprake is van mechanische afzuiging met ventilatoren of een luchtwasser. Voordeel van frequentieregelaars is ook dat ze voor minder energieverbruik zorgen. Frequentieregelaars regelen het toerental van de ventilatoren waardoor de luchtsnelheid wordt bepaald, evenals het geluid naar de omliggende woningen. Bij een hoog toerental wordt meer lucht verplaatst die verder wordt verspreid, maar ontstaat ook meer geluid. Mentink: "Bij nieuwbouw kijken wij dus naar de positie van de stal(len) op een erf. Bij de positionering van de stal en de luchtuitlaten kijken we naar de meest gunstige positie van de luchtuitlaten om zo min

Verschillen: grondgebonden of intensief

Zo'n tien jaar geleden konden geitenhouders ervan uitgaan dat bij een uitbreiding of nieuwbouw, het bedrijf altijd werd aangemerkt als een grondgebonden bedrijf. Nu ligt dat anders. Bas Kolkman, specialist ruimtelijke ordening en milieu bij adviesbureau Rombou in Zwolle, schat dat momenteel in zo'n 15 procent van de gevallen een geitenhouderij als 'intensief' wordt aangemerkt en in zo'n 85 procent als grondgebonden. "Op basis van het bestemmingsplan beoordeelt de gemeente of zij intensieve veehouderij wil en kan toestaan. In veel gevallen geldt de regel: geen nieuwe intensieve veehouderij. Dit betekent dat een nieuwe geitenhouderij die wordt aangemerkt als intensief geen ruimte krijgt om het bedrijf te ontwikkelen." Noord-Brabant heeft de meest stringente wetgeving met de Brabantse Zorgvuldigheids Score (BZV), zegt Kolkman. Maar ook andere provincies geven niet altijd groeiruimte aan geitenbedrijven. "Iedere provincie heeft in haar Omgevingsverordening omschreven hoe zij om wenst te gaan met de grondgebonden en intensieve veehouderijen. Daarbij wordt vaak ook een omschrijving van de term 'grondgebondenheid' gegeven. Dit gaat dus bijvoorbeeld over de mogelijkheden voor geitenhouders om te beweidens of om voldoende ruwvoer van hun gronden te halen. Die omschrijving verschilt per provincie," legt hij uit. De gemeenten moeten de verordening vervolgens vertalen naar het bestemmingsplan. Het blijkt dat hierdoor verschillen ontstaan.

mogelijk of geen overlast naar de naburige erven te veroorzaken."

Ook luchtwasser is optie

Als een of meerdere van de genoemde aanpassingen geen soelaas biedt, kan een luchtwasser nog een optie zijn. Een luchtwasser vermindert de uitstoot van ammoniak, geur en fijnstof waardoor bij eventueel moeilijk

liggende locaties wel gebouwd kan worden. Kolkman: "Probleem is echter dat, wat de geitenhouderij betreft, er nog geen luchtwasser erkend is op de Rav-lijst (*Regeling ammoniak en veehouderij; deze regeling is bedoeld om de emissie en depositie van ammoniak te verminderen, red.*). Wel zijn er inmiddels een aantal geitenbedrijven voorzien van een luchtwasser. Het betreft zogenoemde proefstallen."

Familie Smolders heeft de proefstalstatus voor hun geitenstal met luchtwasser.

De luchtwassers voor de geitenhouderij werken in principe hetzelfde als die voor de melkveehouderij. Mocht je voor een luchtwasser kiezen, dan is het volgens Kolkman nog opletten wélk type luchtwasser je aanschaft. “De ene luchtwasser is namelijk geschikter voor geur en de andere voor ammoniak. Een combi-wasser kan in sommige gevallen de beste optie zijn, omdat je in dat geval de uitstoot van beide emissies tegen gaat.” Volgens Mentink dient bij de toepassing van een luchtwasser de stal zo veel mogelijk ‘dicht’ gebouwd te worden om de lucht gestuurd door de luchtwasser te krijgen. De stal moet dan worden uitgevoerd met dichte nok, dichte voor- en achtergevel en grotendeels dichte zijgevels, zodat een zekere

verhoogt. De traditionele gevels met gordijnen veranderen in dichte wanden met inlaatventielen dan wel ventilatieopeningen om de hoeveelheid lucht te regelen en te sturen. Voor de lichtinval kunnen aanvullend ramen of lichtstroken in de gevels worden toegepast.

Eerste proefstal met luchtwasser

De familie Smolders in Westerhoven heeft een luchtwasser op de geitenstal. Voergroep Zuid organiseerde op dit bedrijf half november een open dag. De familie Smolders heeft de proefstalstatus aangevraagd bij het ministerie van Infrastructuur en Milieu, en die gekregen. Bart Smolders: “Ons bedrijf met 720 melkgeiten, 300 opfokklammeren en 800

Nu, acht jaar later, zijn de varkens verdwenen en staat er naast de bestaande stal voor 720 melkgeiten een nieuwe stal voor 720 melkgeiten en 450 opfokklammeren met luchtwasser. Ook heeft Smolders nu een Rav-nummer (*Regeling ammoniak en veehouderij*). “Dat nummer geldt alleen voor mij. Om de luchtwasser op de Rav-lijst te krijgen, zullen er een keer metingen plaatsvinden. Maar dat gaan ze pas doen als nog vier geitenbedrijven deze luchtwasser hebben.” Smolders koos voor een biologische combi-luchtwasser. Combi, omdat Smolders zowel ammoniak als geur diende aan te pakken. “In ammoniak-uitstoot mogen we niet stijgen en geur moeten we reduceren.” Het werd een biologische wasser en geen chemische, omdat een biologische ook een gedeelte fijnstof kan wegvangen. “Een chemische kan dat ook, maar doordat de lucht daar horizontaal doorheen gaat, heb je daar eerder kans op verstopping in het filterpakket. Bij een biologische wasser gaat de lucht er verticaal doorheen”, vertelt Smolders. Sinds juni 2015 is de stal klaar en werkt de luchtwasser. Het bevalt, zegt Smolders. “Maar dat komt niet zozeer door de luchtwasser zelf. Dat is eigenlijk maar een dom ding, want het doet niks af aan de stal, maar voegt er ook niks aan toe. De ventilatie doet veel meer.” Het kiezen van een goed werkend ventilatiesysteem kostte ook wel wat tijd. “Voor de luchtwasser moet het een gesloten systeem zijn. In een ‘gewone’ stal werkt een luchtwasser niet omdat je te maken hebt met dwarsventilatie. Nu komt lucht via kleppen in de zijwanden de stal binnen en die wordt door middel van ventilatoren door de luchtwasser gedrukt. Het is een goed ventilatiesysteem voor de dieren, omdat het een constanter klimaat oplevert het jaar rond.”

Luchtwasser maakt bouw bij ‘moeilijke’ locaties mogelijk

onderdruk wordt gecreëerd en dwarsventilatie niet meer voorkomt. Mentink: “Er mag maximaal 15 procent van het luchtdebiet niet door de luchtwasser gaan. Deze zogeheten ‘bypass’ zorgt ervoor dat de stal niet hermetisch dicht hoeft te zijn.”

Toch zal, als de ondernemers in de geitensector veelvuldig kiezen voor een luchtwasser, het open karakter van geitenstallen in Nederland verdwijnen. Ook vergt een ‘dichte’ stal meer bouwkundige en installatietechnische voorzieningen, wat het totale bouwbudget

vleesvarkens ligt in een gebied ‘beperkingen veehouderij’ (voorheen extensiveringszone). De varkensstal zou voorzien moeten worden van een luchtwasser omdat we op minder dan 250 meter zitten van zowel natuur als bebouwing. Maar dat zou een grote investering worden en daarmee zouden we nog niet in aantal varkens kunnen groeien. Dat zagen we niet zitten. Toen zijn verschillende opties voorbijgekomen, waarbij het aanvragen van de proefstalstatus voor een geitenbedrijf met luchtwasser er één was.” En zo geschiedde.